

K.-ázsiai Múzeum

Füz. 443

(2026)

1950

VÁROSI KÉPTÁR KIÁLLÍTÁSAI
FÉNYES ADOLF-TEREM

VII., RÁKÓCZI-ÚT 30, FÉLEMELET

KOREA RÉGI MŰVÉSZETE

*Az Orsz. Néprajzi Múzeum
és a Keletázsiai Művészeti Múzeum kiállítása*

1950 október 9-től november 8-ig

*Megtekinthető hétköznap 11-től este 6 óráig, vasárnap
9-től 2 óráig*

KELETÁZSAI
MŰVÉSZETI
MUZEUM

A katalógus díjtalan

Vezetés minden vasárnap 11 órakor

Első és harmadik vasárnap (október 15-én és 29-én)
12 órakor *Albán Tünde* előadást tart a koreai népzeneről
zenei bemutatásokkal

*

Vetítettképes előadások minden pénteken délután
6 órakor

Október 13. *Dr Vajda László*: Korea földje és népe.

Október 20. *Dr Horváth Tibor*: Korea művészete.

Október 27. *Dr Ligeti Lajos*: A koreai nyelv és írás.

November 3. *Dr Horváth Tibor*: Korea iparművészete.

Belépés díjtalan

Felolvasó kiadó: dr Végvári Lajos

Budapest nyomda, Gerlőczy-u. 2. — 7360/50

Felolvasó vezető: ifj. Puskás Ferenc

Ez a kiállítás elsősorban harcos kiállítás a koreai nép most folyó szabadságharca mellett. A dolgozó magyar nép egy emberként állott az imperialista háborús provokációval szemben az igaz ügy oldalára. Ebben a társadalmi megmozdulásban a múzeumok dolgozói is tevékeny részt kívántak venni. A szocializmus építésében a múzeumok többé már nem kincstárak vagy ritkasággyűjtemények, hanem a mult igaz értékeit megőrző, tanító és tudományos intézmények.

A koreai nép ügye mellett áll a világ béketábora a nagy Szovjetunió vezetésével. Az imperialisták agressziója új világháborút akar kirobbantani. Mi a béke ügye érdekében az intervenciók csapatok kivonását követeljük.

A kiállítás Korea népét és művészetét kívánja bemutatni. Egy ősi, civilizált nép magasra fejlesztett eredeti és önálló művészetét, mely háromezer évnél régebbi időre megy vissza és az egész világ alkotó, nagy remekművei között méltó helyet foglal el.

A kiállításra, köz- és magángyűjteményekből, aránylag kevés műtárgyat tudunk összegyűjteni. Mégis többet, mint eredetileg reméltük. A koreai művészet alig ismeretes, műtárgyaik sem nem »színesek«, sem nem »exotikusak«. A kapitalizmus korában elsősorban is azoknak a Távolkeleti országoknak műtárgyait kezdték gyűjteni, ahová a külföldi tőke behatolt. A tőke érdekeltsége vonta azután magával az érdekelt nagypolgárság érdeklődését a műgyűjtésre. Így érthetjük meg, hogy a mult század 70-es éveitől kezdve Európában és Amerikában a japán művészet, 1910-től kezdve pedig — mikor már a monopol-kapitalizmusra eljutott Japán a külföldi tőkét jórészt kiszorította — elsősorban a kínai művészet iránt érdeklődtek.

A saját vezetőrétegétől kiuzsorázott koreai nép szegénysége, később a japánok által gyarmatosított Korea nem érdekelte különösebben a nyugatiakat. Emiatt található a múzeumokban kevés műtárgyuk, könyvtárakban pedig alig van róluk szóló könyv.

A koreai történet és művészettörténet áttekintése.

I. sz. előtti 1122. A kínai források feljegyzése szerint 10.000 kínai harcos telepedett át Koreába. A koreai nép akkor már évszázadok óta ott élt, ők maguk valószínűleg északnyugatról vándoroltak be kisebb-nagyobb csoportokban.

I. sz. előtti 108-i. sz. utáni 313. Nakanban és Tampangban nagyobb számú kínai telepes élt. Általuk ismerkedtek meg a koreaiak az akkor már virágzó kínai kultúrával, melynek helyi változata kifejlesztésében koreai mesteremberek is tevékenyen résztvettek. Régészeti leletek magas fokon álló építészetéről, festészetéről, virágzó iparművészetéről (lakkok, bronzok, ékszerek) tesznek bizonyosságot.

I. sz. e. első század közepén a feudalizmus kialakulása a korábbi törzsrendszerből három koreai királyság kialakításához vezet. Az I. sz. utáni VII. sz. hatvanas éveiben sikerült Korea egyesítéséhez hozzákezdeni.

Szamkuk — Három ország :

Szilla (Délkelet Korea). I. sz. e. 57—I. sz. u. 935. Fővárosa Kyongtu.

Paikesé (Pekcse-Délnyugat-Korea). I. sz. e. 37—I. sz. u. u. 663.

Kokuryo, I. sz. e. 17—I. sz. u. 668. Fővárosa a mai Phjongyang területén.

A japánok ismételten hídfőt akarnak felállítani a déli partvidéken. A IV. sz. vége felé kezdődik a budhista vallás terjesztése. Főleg az uralkodó osztályok vették fel, a nép nagyrészt több mint 1500 éven keresztül, erőszakos hittérítés ellenére is, különösebben nem érdekelte. Így a buddhizmus sohasem lett nagyobb hatással a koreai kultúrára. A templomok építése és azoknak díszítése, szobrok felállítása, kegytárgyak készítése azonban állandó munkalehetőséget adott a művészeknek, akik külföldi (kínai és belsőázsiai) mesterek mellett dolgozva kezdetben, később már a japán művészet kialakításában vezetőszerepet töltöttek be. A kerámiát és a tekercskép-festészetet leszámítva, erre az időre esik a koreai művészet virágkora. A templomok és szentélyek soraiiban a Szok-kul-am (VIII. sz. közepe) az ázsiai művészetek egyik legnagyobb remekműve. Sajátosan koreai alkotások a kőből faragott sztupák (vagy pagodák) és a kertli lámpások. A bronzöntés technikáját ugyancsak magas fokra emelték. Erről tanuskodnak a gyakran igen nagynéretű harangok és szobrok, melyekből sokat szállítottak külföldre, elsősorban Japánba.

A kiállítás anyagában a tetőfedő cserepek peremdíszei kerek és keskeny, hajlított alakban láthatók (Felvinczi Takács Zoltán gyűjt. 1936). A lótuszvirág, sárkány stb. mintákat belepréselték az agyagba. Rendszerint minden egyes templom részére más és más mintákat használtak.

918—1932. *Koryo-korszak*. Szongto nevű fővárossal. A mai Koreán kívül Mandzsúria déli részének több tartománya is uralmuk alá tartozott. A XIII. század közepe felé a tatárjárás zúdult keresztül rajtuk, hogy innen hódítsák meg Japánt is.

A kerámia ebben a korszakban fejlődött ki művészeti iparrá. Az országban szerte, ahol csak megfelelő anyagot lehetett találni, kisebb-nagyobb műhelyeket állítottak fel. Ma már több mint ötvennek a nyomát ismerjük. A termelés egyrésze külföldre, főleg Japánba került. Az alpmáz rendszerint a zöldnek — vagy zöldesfehérnek egyik halványabb árnyalata. Az edények fala nem égvszer nagyon vékony, a máz erősen hozzáolvadt az agyagfalhoz, vagyis ezek azok a legmagasabb hőfokon kiégetett cserépedények, amelyek legközelebb állanak a porcelán jellegéhez. Felületük díszítése alapján öt csoportra oszthatók: 1. teljesen síma, minta nélküli darabok (l. a kiállítás talpascészéjét), 2. benyomott díszítések (a kiállítás egyik barna-zöldes lapos csészéje), 3. bekarcolt díszítés (l. az egyik szögletes csésze oldalait), 4. berakással díszített darabok, amelyeknél a mintát kivájták mélyen az agyagból, a kis lyukakat azután kaolinnal töltötték ki az égetés előtt. Ez a technika koreai találmány volt, a Távolkeleten másutt nem ismeretes. (A kiállításon egy piperecikket tartó doboz látható evvel a technikával); 5. a korszak vége felé készített sötétbarna színű festékekkel festett levél- vagy virágmintás darabok.

A korszak elejéről való és a Szilla-korból való átmeneti idő készítményei a kiállítás három vékony bronzedénye. Mindhárom ásatásból származik, a legnagyobbnak halványzöldeskék patinája ezt világosan mutatja. A másik kettőt később a durva, szemcsés patinától megtisztították. A rezet

fehérfémekkel keverték, ez az összetétel csak Koreából ismeretes. Az egyik darab valószínűleg templomi csengő volt, mert ütésre éles, csengő hangot ad.

A kiállított három tükör (az egyik oldalukat csiszolták tükörsímává) a korszak derekáról való. A legnagyobb látható, vonalak kombinációjából kialakított, nyolc jel kínai eredetű, a természet elemeinek (tűz, víz, föld, levegő-ég stb.) a jelképei. Igen gyakran találhatók meg, így a házak szellőzhető lyukjait a »nyolc jel« formájában vágják ki. Egy másik tükör sűrű levéldíszre különösen jellemző a korszak első felére. Kerámiában, az agyagba benyomott díszű edények motívumkincseiben is fellelhető.

1392—1910. *I-dinasztia*. Fővárosa Szöul. A korszak elején erősödik a kínai befolyás. A király hűbérese a kínai császárnak. Évi adót »ajánl fel« neki és tőle kapja minden évben a kalendáriumot, amelynek szerkesztése és kiadása évezredek óta a császár monopóliuma volt. A mai napig megőrzött koreai népviseletet akkor vették át a kínaiaktól. 1592—98-ban japán csapatok dúlják fel az országot. 1600-tól 1884-ig Korea — a Pekingbe menő, vagy Pekingből jövő követjárásoktól eltekintve — a világtól elzárt ország, amely gazdaságilag hanyatlik, művészetben is csupán a Kínától átvett porcelángyártás területén és a tekerceskép-festészetben produkál kiemelkedőt.

Kerámiában a szeladon edények népszerűsége megszűnt. Helyükre — a korszak elején — különböző sötéttónusú (szürke és barna színű) edények, főleg csészék kerültek. Jellegetes díszítési mód ezeken; széles ecsettel húzott fehér vonalak. Ezek a csészék később Japánban a teaceremóniák keresett darabjai lettek.

A kiállítás anyagában ez a korszak négy nagyobbíretű edénnyel jól van képyiselve. A két feketemázaz nagyszerű technikával készült és a mázuk igen szép. Mindkettő vagy az I-korszak elején vagy a Koryo-korszak vége felé készült. A hosszúkás palackalakú boroskorsó a XVI. század végén, a szögletes fedeles edény 1600 körül készülhetett.

A porcelángyártás más fejlődési vonalat követett, mint Kínában. Nem annyira az anyagban adódó finom technikai megoldásokra, mint pl. vékony, áttetsző fal, áttörés törekedtek, mint inkább arra, hogy minden egyes darab formájában és díszítésében egyéni jelleget viseljen magán. A kínai és japán porcelángyártással szemben a koreai így sokkal közelebb áll a népművészethez. A kiállítás két kék-fehér darabja, már meglehetősen újabb keletű, a XIX. sz. elejéről való, amikor a koreai művészet már vesztett erejéből. A kis négyszögletes víztartó fedőlapján látható tájkép, a hidon átmenő két ember rajzával még magán hordja az előző századok nagyobb kompozíciójainak a jelét.

A négy keretbe csoportosított hírnézők világosan áttekinthető rajza, a színek összeválogatása jól mutatja a koreai művészet jellegzetességét.

Mindhárom kiállított kép az I- korszakból való. A vadkrizantémumokat és rovarokat ábrázoló kép a legkorábbi közöttük, az 1500-as évek elejéről való. Eredetileg egy többrészes ellenző egyik lapját díszítette. A természet gondos megfigyelésén alapuló virágfestményeket a kínaiak vezették be a festői témák gyűjteményébe. Itt is újra hangsúlyozni

kell, hogy a koreaiak általában a kínaiaknál sokkal egyszerűbb színskálát használtak és ezen belül is színeik sokkal tompítottabbak fényükben.

A mandarin portré kevés vonalakkal megrajzolt, jól sikerült, meggyőző ábrázolás. Szang Hiun-t ábrázolja, I Hancsol nevű festő 1824-ben, 73 éves korában festette.

A magas frizurájú, kezében szájorgonát tartó koreai nő arcképe a múlt század közepe tájáról való lehet. Az előző képhez hasonlóan, magángyűjteményből engedték át a kiállításra.

1910—1945. aug. *Japán megszállás* alatt Korea népe gyarmati sorba került. Földjükről elűzve, üzemekben egy japán munkás éhbérének egyharmadát kapják. Minden megmozdulást vérbe fojtanak a megszállók, a bebörtönözöttek száma állandóan emelkedik. Diákok magasabb iskolába nem kerülhetnek, nyelvükön sem könyv, sem írás nem jelenik meg.

A negyedik vitrinben látható leveses-»szamovárok« a század elejénél nem régebbiek. A koreaiak étkezésénél a levesre utolsónak kerül a sor, addig ezekben a tűzhellyel egybekapcsolt lábasokban tartják melegen. A kisebbiken Phyongyang kapui, a nagyobbikon Szöulé látható bevésve. A rizsszal'mából fonott kosár, valamint a gyöngyházzal berakott doboz és tálca újabb készítmények, noha különösen a lakktárgyak, régi formákra mennek vissza.

A nagy szekrényben a koreaiak ünnepi lakomájához szükséges kisebb-nagyobb méretű csészék, hozzájuk tartozó tányérek, evőkészlet (kanál és pálcikák), boroskannák és csészék láthatók. Valamennyi napjainkban készült. A nagyobb rézedényekből eszik a rizst, a levest, a kisebbekből a különböző szószokat, mártásokat vagy savanyúságot. A csészéket mindig tányérral lefedve adják be. Az erősen megpaprikázott ételekhez, rizsből készült bort (pálinkát) isznak, melyet melegen szolgálnak fel kis kannákban és apró, csészékbe töltének ki.

Horváth Tibor